

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. VERLEUR — AMERSFOORT

Lachende pijn

*„Ook onder het lachen kan het hart pijn lijden;
en het einde van de vreugd kan kommer zijn.”*

Spreuken 14, vers 13

Als je Ben Cramer hoort zingen over de clown, die zijn best heeft gedaan, de mensen te vermaken, maar die nu dood is, dan heb je een levende illustratie van wat de bijbel bedoelt met deze spreuk over de lachende pijn.

Zó dichtbij ons levende leven staat de bijbel.

Zó echt menselijk is het Woord van de levende God.

Zó diep levenswijs spreken de mensen, die hebben geleerd achter de vermomming te kijken, naar wat het mensenhart beroert.

Want lachende pijn is maar niet enkel een maskerade.

Het is die wonderlijke gave van de mens, om zichzelf over-eind te houden, als hij dreigt, eronder door te gaan.

Als je Toon Hermans hoort zingen van de zon en de bloemen en van het leven en de blijheid, dan weet je óók meteen, dat hij van binnen schreit, over ál datgene, wat in dat leven kapot is of kapot ging.

Als je in de negende symfonie van Beethoven koor en orkest het lied van de vreugde hoort zingen, een lachende blijdschap, omdat alle mensen broeders worden, hoor je tegelijk zijn hart gillen van ellende, omdat die broederschap nog niet en misschien wel nooit op deze wereld te vinden is.

Artiesten zijn bijzonder gevoelige mensen, die heel vaak schreien om de gebrokenheid van het leven en er geen raad mee weten en dan maar de lach bezingen, omdat ze met het leed geen raad weten.

Wij, gereformeerde mensen, hebben daarom met het artistieke en met de artiesten geen raad geweten in ons kleine wereldje van zekerheden en geborgenheden en het komt, dacht ik, ook daarvandaan, dat échte artiesten in onze kring geen weerklank vonden en daarom, de een na de ander achter de horizon verdwenen.

Eenzelfde fout dreigen we te maken in ons oordeel over de muziek, die onze jongelui prefereren, en waar de ouderen zovaak moeite mee hebben. Pop en punk en jazz en al die uitbundigheden, waar we niets van begrijpen. Want we horen in die verscheurende, gillende klanken niet of niet voldoende de lachende pijn, die hun binnenste, hun zélf-zijn verscheurt.

„Ook onder het lachen kan het hart pijn lijden.”

Hier, in Spreuken, is een artiest aan het woord, die - bij het licht van Gods genade - heeft weten dóór te dringen, tot dát, wat in een mensenhart leeft en wat hem daarom er toe brengt te lachen van pijn. Hij heeft iets ervaren van de pijn, die het leven doet. Je kunt aan het leven zó kapot gaan, dat je er onder door gaat en als je dan niet vlucht in de lach, kun je jezelf niet meer handhaven. Maar onder het lachen kan het hart pijn lijden.

Zeker, daar kan een brok onwaarachtigheid in uitkomen. Een masker van lol als een schil om de pit van narigheid. Maar dan moet je ook proberen, om achter dat masker van de pret, te speuren naar het leed, dat knauwt.

We lopen altijd weer van het leven wég. De één met een vroom gezicht, en de ander met een verbeterd uiterlijk en weer iemand anders met een gezicht van: „God kan mij niets meer maken.”

Maar je gaat er kapot aan. Onherroepelijk.

„Lach dan, Paljazzo, want je hart is gebroken.”

Ook de mensen, die de Spreuken hebben geschreven of verzameld, hebben dit ontdekt.

„Het einde van de vreugd kan kommer zijn.”

Hebt U uw zoon Piet nooit horen fluiten, hoewel hij op zijn kamer pas heeft zitten janken? Natuurlijk zet hij „Abba” aan of een andere groep. Lachende pijn.

Hebt U uw dochter nooit uitbundige pret horen maken, terwijl ze het in feite wel uitgillen kan? Natuurlijk. Lachende pijn.

Hoewel we lang niet allemaal en altijd artiesten zijn, zullen we als gereformeerde mensen in dit opzicht wat meer „artistiekerig” moeten worden. En de lachende pijn ontdekken, anders kunnen we onze jeugd niet helpen.

Er is zoveel kapot in het leven. Hebt U het nooit gemerkt, als er in uw huwelijk b.v. een barst zit, dat één vna beide of beide partners zo vlot kunnen meedoen met de vrolijke dingen? Het einde van de vreugd kan kommer zijn.

als er in uw huwelijk b.v. een barst zit, dat één van beide wijl ze leefden bij de openbaring van God, dan is het geweldig, te ontdekken, dat God, de Vader in de hemel, ons hart en het hart van onze kinderen beter kent, dan wie ook. De hemelse Vader laat zich niet bedotten door de vlottel lach.

Hij kijkt in jouw en mijn hart.

Hij is de grootste psychiater, die er ooit geweest is of ooit komen zal.

Hij weet precies, wat achter die lach schuilt.

Hij, de Vader in de hemel, weet precies, waarom die jongen en dat meisje dié hit kiest en dat gezelschap en die melodie.

God kijkt dóór de verscheurende klanken van de trompet en de gillende uitschietters van de klarinet en de kreunende stompen van de drums heen naar je hart en onderkent de lachende pijn.

Hij weet, dat het einde van de vreugd kommer kan zijn.

Natuurlijk kun je wégdromen in het nirwana van de drugs. Lachend wégzeilen naar het land van „ergens” en vergaan in de nevels van de roes en de vergetelheid.

„Maar het einde van de vreugd kan kommer zijn.”
God, de Vader, weet dat beter dan jij.

En Hij is doodeerlijk. Hij draait er niet omheen.

Hij legde héél die ellende van jouw en mijn hart op zijn Zoon.

Jezus Christus heeft de lachende pijn van jou en mij gedragen.

Dát wist de artiest van Spreuken nog niet.

Dát werd pas op Golgotha helemaal duidelijk.

Het gebroken hart van Paljazzo kan je niet helpen.

Het gebroken hart van Jezus Christus wél.

Verschrikkelijk. Wat deed dat zéér!

Mijn God, mijn God, waarom heeft U mij verlaten?

Dáár, op Golgotha, stierf álle lach, de echte en de onechte. Maar er werd vreugde geboren. Want de Heer had gezegd: „Ik heb er plezier in, de wil van mijn Vader in de hemel te doen.

Lachende pijn, is een brok menselijk leed. Alle trompetten, alle bands, alle mensenstemmen, alle artiesten hebben geprobeerd, iets van de lachende pijn te doorgronden.

Jezus Christus heeft het gedragen.

Leg je pijn bij Hem neer. Schrei bij God uit. Klaag de Heer uw nood.

De lachende pijn verandert in een schreeuw van blijdschap.

En laat God in je hart kijken, omdat de Vader in Jezus Christus zijn hart wijd open heeft gezet.

Want dan kan, óók onder het pijn lijden, het hart lachen.

Want Hij heeft mij zó lief, dat er het eind van weg is.

Jongen, meisje, zou je zó niet graag muziek willen maken?

W. G. RIETKERK — UTRECHT

Over de zogenaamde vrije groepen

„Christenen zijn niet altijd een toonbeeld van eensgezindheid geweest. Zij zijn dat trouwens ook nú nog niet. Toch weten velen tienduizenden evangelische en reformatorische christenen in Nederland zich één in Jezus Christus. Zij behoren tot uiteenlopende kerken, geloofsgemeenschappen en bewegingen. Maar zij beseffen, dat zij hun heil danken aan één en dezelfde Heer. En ook: dat zij één zijn in de opdracht, die Hij aan allen gaf. Om al die evangelische gelovigen — met respect voor elkaars afwijkende opvattingen en kerkelijke structuren — een gezamenlijk „platform” te geven, werd de Evangelische Alliantie opgericht.”

Met deze woorden presenteerde zich de Evangelische Alliantie *) afgelopen zaterdag 22 september aan vele vertegenwoordigers van Nederlandse kerken en groepen en vele belangstellenden. Deze Evangelische Alliantie wil niet alle evangelische christenen in één kerk samenbrengen, maar een werkgemeenschap van gelovigen vormen, die „stimulerend en coördinerend” de evangelie-verkondiging en de opbouw van het geestelijk leven dient.

Op deze eerste bezinningsdag sprak prof. dr C. Graafland over de taak en de plaats van de Evangelische Alliantie. Hij gaf een overzicht van de ontwikkeling van het geestelijk leven in Nederland in de laatste 50 jaar en daaruit wil ik graag een paar gedachten doorgeven aan de lezers van 'Opbouw'. Prof. Graafland ziet 3 factoren een grote rol spelen in de geschiedenis van de reformatorische kerken van onze tijd, nl.:

I. **de ontkerkelijking.** Velen hebben de kerk verlaten en verlaten die omdat de wereld van de 20e eeuw, 'de geest van deze tijd' hen meesleept.

II. **de wereldgelijkvormigheid in de kerk.** Het gebrek aan een herkenbare, duidelijk andere levensstijl en innerlijk verval.

III. **de uittocht** naar evangelische groepen buiten de kerk.

Uittocht

Het was vooral dit laatste woord dat mij trof. Het is namelijk een feit dat er de laatste 25 jaren bewegingen ontstaan zijn buiten de officiële kerken om, die voor vele

mensen meer zijn gaan betekenen dan „kerkelijke” activiteiten. Ik denk aan de bewegingen die zich inzetten voor evangelisatie-werk. Er zijn velen tot geloof gekomen door het werk van Navigators, of een Zomerexplo (van het Instituut voor evangelisatie). Velen zijn bereikt op een One-way day of door Koffie-bar werk van Youth for Christ. Het aantal medewerkers dat binnen deze niet-kerkelijke evangelisatie-bewegingen in Nederland full-time in dienst aan het Evangelie werkt, is ruwweg geschat ongeveer 300. Ik denk hier aan alle medewerkers van Youth for Christ, de Navigators, Operatie Mobilisatie, l'Abri, Jeugd met een opdracht, het Instituut voor Evangelisatie, de Stichting Tot heil des Volks, Teen Challenge, de bijbelclubbeweging, de Stichting Timotheüs, In de ruimte, C.N.I. enz. Volledigheid heb ik hier niet beoogd. Het gaat mij erom de ware betekenis te schatten van deze talrijke bewegingen die los van de kerken aan de slag zijn gegaan. Vergelijken wij de hoeveelheid medewerkers van kerkelijke jeugd- en evangelisatie-activiteiten hiermee, dan valt het op dat deze alleen al numeriek ver achterstaan bij de vrije groepen. Mijn eigen schatting van het aantal vaste medewerkers van de Hervormde Jeugdraad, Geref. Jeugdcentrale, Christ. Geref. Vrijg. Geref. en hervormde bondsactiviteiten (bijv. de bond voor inwendige zending) brengt mij op een schatting van ongeveer honderd mensen. Ik houd hierbij de legerpredikanten als aparte groep even buiten beschouwing.

Als ik deze getallen geef loop ik het gevaar om een verkeerde manier van denken te stimuleren. Natuurlijk komt het niet aan op getallen, natuurlijk geeft het aantal fulltimers nog geen beeld van alle evangelisatie-activiteiten die plaatsvinden, want dat behoort nu juist het werk van álle gelovigen te zijn — en niet specifiek van „beroeps”-mensen, — tòch heb ik deze getallen willen geven omdat heel veel „kerk”-mensen eenvoudig geen idee hebben hoeveel werk voor het Evangelie vandaag buiten de kerken om gebeurt. Naar mijn schat-

ting zijn er 3 keer zoveel vaste medewerkers in dit werk buiten de kerk bezig als uitgezonden en betaald door de kerken. Daarbij moet ik nog één ding opmerken: de **kerkelijke** medewerkers voor jeugd- en evangelisatie-werk zijn voor een deel zuiver sociaal en maatschappelijk bezig (ik denk aan de Herv. Jeugdraad en de Geref. Jeugdcentrale) terwijl alle ± 300 medewerkers die ik zojuist noemde uit de vrije groepen zuiver en alleen in de directe evangelie-verkondiging bezig zijn en allemaal op de basis van de nu gevormde Evangelische Alliantie, die onmiskenbaar bijbels is, trouw blijft aan de Heilige Schrift als het Woord van God en blijmoedig gelooft in de verlossing door het kruis van Jezus Christus.

Intussen... ook al zijn al de bovengenoemde bewegingen los van de georganiseerde kerken ontstaan, uit persoonlijk initiatief of door „actiegroepen”, toch is de scheiding tussen de vrije groepen en de kerken nooit een absolute geweest. Integendeel — er vond steeds een intensieve wisselwerking plaats. Youth for Christ beroept tot zijn directeur een dominee uit de Geref. Kerken (synodaal). De Zomerexplo's van het Instituut voor Evangelisatie belegde deze activiteiten steeds in nauwe samenwerking met plaatselijke kerken. Het werk van l'Abri waarvan u weet hoezeer ik daar zelf mee verbonden ben heeft altijd in nauwe samenwerking met de nu Ned. Geref. Kerken haar werk verricht. Enzovoorts. De steun van al deze vrije groepen komt van particulieren uit de kerk. Welnu: om die band beter te laten uitkomen en verder te stimuleren, daarvoor is nu de Evangelische Alliantie opgericht waarin uit alle groepen en kerken vertegenwoordigers in de raad en bestuur zitting hebben.

Het is bijzonder verheugend dat zo de verbondenheid tussen de bijbelgetrouwe kerken en de vrije groepen concreter vorm kan aannemen. Dat niet alleen — ook voor het onderlinge contact en de coördinatie van het werk van alle „binnen”- en „buiten”-kerkelijke groepen is dit een goede zaak, want het gevaar bestaat dat velen door hun geïsoleerde en soms individualistische aanpak werk doen dat anderen al hebben aangepakt of dat men samen **beter** kan uitvoeren.

Wie nauwkeurig gelezen heeft, moet het opgevallen zijn dat ik nu nog geen melding gemaakt heb van alle zendingsactiviteiten die door „vrije groepen” in Nederland wordt bedreven. Dit zijn net als de andere bovengenoemde groepen bijna allen z.g. „geloofszendingen”, wat betekent dat zij hun werk zijn begonnen zonder kerkelijke steun, maar in vertrouwen op de Heer. Deze zendingsgenootschappen hadden zich al eerder samenverbonden in de Evangelische Zendingsalliantie, Postbus 156 in Doorn. Het aantal zendingen dat

deze ongeveer 30 genootschappen binnen de E.Z.A. uitzenden is ongeveer 400. Nóg een interessant cijfer: de Evangelische Wereldalliantie (waarvan de E.A. nu een afdeling is) steunt 20.000 zendelingen! Ter vergelijking: de Geref. Kerken hebben ongeveer 70 à 80 zendelingen in dienst en de gezamenlijke protestantse kerken in Nederland zullen het getal van 400 nauwelijks halen.

Het is mijn ervaring dat heel veel 'kerk'-mensen nauwelijks weten hoe veel werk voor het Evangelie gedaan wordt door buiten-kerkelijke organisaties, zoals de Parousiazending, Europese Evangelische zending, Oost-Europese zending, Transworld Radio, W.E.K., Wicliff-bijbelvertalers, Stichting 'Opwekking' etc. etc. Omdat deze echter al eerder een overkoepelend orgaan hadden in de E.Z.A. is voor hen de oprichting van de E.A. minder groot nieuws al zullen zij hopelijk daarin een grote plaats innemen.

Prof. C. Graafland zag in de opkomst van al deze vrije groepen in ons land een werk van de Heilige Geest die nieuwe vormen schiep toen de georganiseerde kerken daarvoor te weinig ruimte hadden. De rivier brak uit zijn bedding en wij zijn er over verbaasd en verblijd. Ik deel dit gevoel. Wel is iedere vorm van isolatie en echte scheiding tussen kerken en vrije groepen gevaarlijk. Gevaarlijk voor de vrije groepen omdat dit hen van hun thuisfront zou beroven en ongetwijfeld zou leiden tot de vorming van nieuwe kerken. Gevaarlijk ook voor de kerken omdat de frisheid en de kracht van deze groepen voor hen onmisbaar zijn. Wanneer de kerken de aansluiting met deze groepen zouden gaan missen — ik citeer hier Prof. Graafland — dan lopen zij gevaar om naar links toe te verslappen of naar rechts toe te verstarren. Hij lichtte dit gevaar toe met een voorbeeld uit de Schotse kerkgeschiedenis. Het komt mij voor dat de evangelische christenen in Nederland daarom blij mogen zijn met de nu gevormde Evangelische Alliantie die dienend wil bezig zijn om de verkondiging van het Evangelie vanuit alle kanten te stimuleren en coördineren. Kerken en particulieren kunnen lid worden. Graag beveel ik dat bij u aan.

Meld u bij: Evangelische Alliantie, Postbus 1080, Amersfoort. De contributie moet nog worden vastgesteld, maar zal niet boven de f 25,- per jaar zijn. U krijgt dan ook informatie toegezonden. Wie informatie wil over het zendingswerk van de E.Z.A. schrijve naar Postbus 156, Doorn. Voor f 10,- krijgt u het blad Informatie.

*) Bestuur: Prof. dr ir. J. H. van Bommel; Ds P. Boomsma; Ds W. J. Bouw; Ds H. P. Brandsma; E. Bruinekreft; Mevr. drs L. Helsloot-de Vries; Ds H. Koetsveld; Ds Jac. Kraima; Dr Th. Kunst; R. H. Matzken; Dr G. Nienhuis; Mej. A. Phiferons; O. T. Ramaker; Ds W. G. Rietkerk; Drs J. H. Vos; T. J. v. d. Weele; Ds G. van 't Wout.

D. VAN DE WETERING — SASSENHEIM

Vrouwen - ambtsdragers? (1)

Het verheugd me dat br. Meulink het een goede zaak vindt dat wij met elkaar blijven spreken over de plaats van de vrouw in de gemeente (Opbouw 13-7-'79). Hij verwijst vooral naar de beslissing van de landelijke vergadering. Deze beslissing houdt een beroep op de kerken in niet zelfstandig beslissingen tot openstelling van het ambt van ouderling en/of diaken voor zusters der gemeente te nemen en uit te voeren, maar deze aan het oordeel van de zusterkerken in landelijk verband te onderwerpen.

Deze vergadering wil gesprek, en wijst er in feite op dat gesprek slechts mogelijk is als gemeenten niet zelfstandig tot een besluit komen en dit uitvoeren.

Dit is duidelijke taal. Een dergelijk besluit in de praktijk tot uitvoering brengen betekent immers het *vóórtijdig éénzijdig beëindigen* van het gesprek door die gemeenten. Anderzijds dienen zij, die tegen de vrouw in het ambt zijn of nog geen oordeel hebben, te beseffen dat, zo het tot een gesprek, als gevraagd door de landelijke vergadering, komt dit *tijdig* beëindigd moet worden. Dat wil zeggen dat het geen eindeloos gesprek wordt, maar dat er een einde aan is te zien.

De kwaliteit van ons doorspreken zal zich op een bijbels niveau moeten bewegen. Het „hebt uw naasten lief als uzelf” zal zichtbaar moeten zijn in de benadering van onze medebroeders en -zusters in hun argumentatie.

We zullen voorzichtigheid moeten betrachten, teneinde te voorkomen dat zij zich verongelijkt gaan voelen. En er zo een klimaat wordt geschapen waarin men zich van weerszijden ingraaft in de opvattingen die men heeft.

Het dóórspreken moet een „open” gesprek zijn, waarin ieder bereid is zijn standpunt te verlaten als argumentatie vanuit God's Woord dit vereist. Hier valt te denken aan 1 Kor. 14:36. Want: „Is God's Woord soms van u uitgegaan? Is het alleen tot u doorgedrongen?”

Br. Meulink en ik zijn het wel eens over een aantal punten. Hierover behoeven we niet door te spreken. Voor een goed inzicht laat ik ze hieronder de revue passeren.

- man en vrouw zijn in Christus gelijkwaardig (Gal. 3:27, 28). Er is volkomen gelijkheid tussen man en vrouw voor wat betreft het deelgenoot zijn in het door Christus geschonken heil.
- er zijn *wederkerige* echtelijke verplichtingen (1 Kor. 7:3-5 en Kol. 3:12-15).
- Gen. 3:16 („... en naar uw man zal uw begeerte uitgaan, hoewel hij over u heerst”) is een vloek en geen gebod.

— voor wat betreft de plaats van de vrouw in de gemeente, ligt de overeenstemming in de overtuiging dat Paulus wil dat de vrouw zich nergens als man, maar overal en altijd zal gedragen als vrouw.

Binnen dit raam kunnen vrouwen velerlei taken in de gemeente vervullen, zoals blijkt bij vrouwen als Phébe, Prisca etc.

— Paulus wil ons in 1979 niet binden aan de tradities en zeden van zijn tijd.

Dat wij het over dit laatste punt eens zijn, zal br. Meulink wel verwonderen. Maar als hij mijn artikel nog eens goed naleest zal hij merken dat dit toen ook al mijn overtuiging was. Ik schreef dat de goede zede bij Paulus een bij-argument is en bovendien dat Paulus vandaag op verschillende plaatsen anders zou hebben geschreven.

Wat het woord „traditie” betreft zullen we ons de taalkundige betekenis goed voor ogen moeten houden.

Volgens woordenboeken betekent dit woord:

1. *overlevering*: mededeling van mond tot mond, van geslacht aan geslacht.
2. *oude gewoonten* van een (grote) groep mensen.

In de tijd, waarin wij leven, wordt ijverig getrapt tegen bestaande (traditionele) structuren. Wie daar niet aan medoet is conservatief en wordt op zijn minst meewarig aangekeken. Het oude past niet meer en verbeteringen zijn alleen maar mogelijk als de structuren vernieuwd worden.

Radicaal zijn: dat is het. En als christenen spreken we dan van evangelische radicaliteit.

Een dergelijk proces zien we ook in de kerk. Overleveringen en tradities staan op de tocht. We moeten radicaal zijn, want er is maar weinig tijd en we moeten voort. En zo zijn er bij ons kritische, onafhankelijke en individualistische gemeenten die reeds zusters in het ambt hebben benoemd, zonder deze zaak aan de kerken in landelijke

vergadering bijeen te hebben voorgelegd.

Nu is de eerste brief aan de christenen van Korinthe, volgens de Willibrord Vertaling, een brief die ons de confrontatie geeft van het evangelie met de kritische, onafhankelijke, individualistische geest van een grotestadsgemeente.

Niets nieuws onder de zon! En aan deze gemeente schrijft Paulus onder meer:

— 1 Kor. 14:36 „Is God's Woord soms van u uitgegaan? Is het alleen tot u doorgedrongen.

— 1 Kor. 11:3 e.v. Voetnoot Willibrord Vertaling.

Paulus schrijft voor dat de christenvrouwen in Korinthe met bedekt hoofd aan de eredienst deelnemen. Zijn eigenlijke argument geeft vs. 16: het bestaande gebruik bij de andere en oudere christengemeenten die het waarschijnlijk van de joodse synagogale gewoonte hadden overgenomen. Uit de aard van dit argument en de zaak zelf volgt dat het hier niet gaat over iets dat onveranderlijk zou zijn.

— 1 Kor. 11:2 „Ik moet u prijzen dat gij... u houdt aan de overleveringen die ik u heb doorgegeven.”

Kort gezegd: Paulus schrijft voor dat de gemeente van Korinthe rekening houdt met de andere gemeenten. Paulus prijst de gemeente van Korinthe dat zij doet wat hij heeft voorgehouden: de tradities (overleveringen en gewoonten!) houden.

Mag hij dat misschien: de gemeente prijzen omdat ze doet wat-ie gezegd heeft? Dat is iets anders dan dat hij zich *beroept* op tradities (wat ik ook niet beweerd heb in mijn artikel in Opbouw d.d. 20-4-'79).

Overigens staat de Bijbel vol van overleveringen (tradities). Hoe handelde de Here Jezus met overleveringen? We lezen hiervoor Matth. 15:1 e.v. en Marc. 7:1 e.v. Hier staat opgetekend het twistgesprek, dat de Here Jezus voerde met de Farizeeën en Schriftgeleerden, over ongewassen handen. Zij vragen: „Waarom overtreedt uw leerlingen wat ons van oudsher is overgeleverd? Want zij wassen hun handen niet voor het eten.” Waarop de Here Jezus hun als antwoord gaf: „En gij dan, waarom overtreedt gij terwille van die eigen overlevering van u het gebod van God?” Dan toont de Here Jezus met het bekende verhaal over de offergave (korban) aan dat deze overlevering in strijd is met het vijfde gebod. „Daarmee hebt gij het woord van God krachteloos gemaakt terwille van uw eigen overlevering”, zegt Hij. Hierop voortredenerende zegt prof. dr J. H. Bavinck in Geschiedenis der Godsopenbaring, 2e druk 1949 blz. 255: „Als de overlevering in strijd is met de wet, dan moet niet

die overlevering, maar dan moet de wet gehoorzaamd worden, want de wet is van God. De overlevering heeft alleen waarde, zolang ze alleen maar de wet van God uitlegt en toepast. Verder mag ze nooit gaan."

Nu is het zo jammer dat in onze kerken het woord „traditie” dikwijls zo ongenueanceerd wordt gebruikt, o.a. als het gaat over de vrouw in het ambt. Zo in de zin van: tradities zijn uit de tijd, het zijn oude gewoonten van een groep christenen, zoals deze zich in de loop der eeuwen hebben ontwikkeld, maar die geen fundament vinden in de Bijbel.

Bovendien stammen deze gewoonten (zeden) uit een patriarchale cultuur en daar leven we nu niet meer in. Nu zijn er al jarenlang belangrijke studies gedaan naar bijbelse funderingen voor zowel het ene als het andere standpunt. We zijn nog met elkaar in gesprek omdat we er toch nog niet uit zijn. Daarom zullen we ons in een volgend artikel afvragen of de overlevering dat een ambt slechts door mannen, en derhalve niet door vrouwen, vervuld kan worden alleen maar de wet van God uitlegt en toepast (zie Bavinck). Zoals Paulus dat ook gedaan heeft naar het voorbeeld dat onze Here Jezus heeft gegeven (Matth. 15:1 e.v.; Marc. 7:1 e.v.).

D. W. L. MILO — DALMALLY

Bouquetje

Uit mijn prille jongensjaren herinner ik me iets, dat indruk op mij maakte. De Antirevolutionaire Partij had in ons dorp een sprekersavond belegd, zoals dat bij het vroegere districtenstelsel gebeurde. Hier in Groot-Brittannië hebben we dat districtenstelsel nog steeds; om welke reden de gemene man op gezette tijden grote politici in levende lijve kan bezien en betasten. Dat mist u vandaag, daar in het goede vaderland. Maar toen had Nederland het ook: dat Pieter Jelle Troelstra in een Fries dorp gehoord kon worden; samen met zijn antirevolutionaire tegenhanger — nog wel in het gebouw van de Gereformeerde Kerk.

Ik heb die sprekersavond natuurlijk niet bijgewoond, had nog geen politieke of andere stem. Maar van het verslag herinner ik me een ding goed. Dat onze buurman, de liberale burgemeester, verbaasd was geweest omdat al die gewone lieden „Zij zullen het niet hebben” wisten te zingen, terwijl hij van het

bestaan zelfs niet op de hoogte was. Wat was dat toch voor een psalm? vroeg zijn edelachtbare aan mijn moeder. Dit is de psalm der antirevolutionairen, antwoordde mijn moeder trots.

Jawel, zo ongeveer ging het. Bij een dreunend orgel zongen alle ingewijden een „psalm” van Da Costa, waar onze burgemeester nuchter van bleef. Moest-ie maar A.R. worden!

—o—

Voor we verder gaan — een heel ander verhaal. In Blackpool, dat stadje in West Engeland dat tijdens de stakingen nog al eens in het nieuws kwam, werd een voorjaarsconferentie gehouden van de Britse Innerwheel. De naam „Innerwheel” wordt gegeven aan vrouwenverenigingen, die zich parallel met haar mannen organiseren in een idealistenorganisatie. De mannen dragen een wielje op hun revers, als bewijs dat ze meedraaien in het gebeuren; de vrouwen achten zich „binnenwieljes”, onzichtbaar maar ook meedraaiend, een rol spelend.

Van die conferentie bestaat een breed verslag; maar ik bepaal me tot de openings-samenkomst, een gemeenschappelijke kerkgang. Te weten een gemeenschappelijke kerkgang van dames uit het Gemenebest, uit alle rangen en standen, van alle kwaliteiten, maten, modellen en levensinstellingen. En zie hoe in dit land zulk een bont gezelschap een conferentie begint.

„Met de Innerwheel-conferentie kwam de lente naar Blackpool. De conferentie werd dit jaar begonnen met een gemeenschappelijke kerkgang in de Keizerlijke Balzaal. De binnenkomst van de lente was duidelijk zichtbaar in de vrolijke versieringen met narcissen en andere voorjaarsbloemen.

Het gezoem van vriendschappelijke gesprekken dempte, toen de klank van een orgelprelude, gespeeld door Phillip Kelsale, hoorbaar werd. Het koor, samengesteld uit leden van districten 7 en 22, was op zijn plaats, toen de presidente — begeleid door haar echtgenoot en de burgemeester van Blackpool met zijn ega — plaats nam.

Na het zingen van het volkslied „God zegene de koningin” en tijdens de hymne „Lof in den hoge” namen de voorgangers — binnengeleid door de kerkwachters van Blackpool's hoofdkerk — hun plaatsen in. Het openingsgebed werd geleid door Norman Bromley, voorzitter van de centrale gereformeerde kerkeraad. Dan volgde het lied „Wees Gij mijn uitzicht, Heer”; al de gemeenschappelijke liederen hadden dit niveau en deze teerheid. De Schriftlezing uit Romeinen 12. moet stellig alle aanwezigen hebben aangesproken. Joy Whowell, de presidente, las zo helder en ernstig. Deze voorlezing zouden we in elk van onze clubs moeten navolgen.

Het koor zong de psalm „De Heer is mijn herder”, op de muziek van Fr. Schubert, goed geleid door Enid Smith, lid van de club te Shephed. Pater J. R. Brooks leidde het algemene gebed en de openbare belijdenis. Het gebed van Franciscus van Assisi: „Heer, maak mij een instrument van Uw vrede”, sloot bijzonder goed aan bij de Schriftlezing. Het lied „Lof en dank bieden wij U, Vader” ging vooraf aan de toespraak van ds T. Hughie Jones van Shephed.

Op een prettige wijze reikte hij ons hartversterking. Hij zei ons onze geesten te verheffen, want veel te veel christenen zijn neerslachtig. Hij zei ook onze ogen op te heffen, want er zijn altijd profeten van dood en verdoemenis geweest — maar in onze Heer is niets dan leven en overwinning. Dan: om onze harten te verheffen — want God regeert en heeft alles in de hand. Wees blijde, zei hij, dat zal je stem verheffen. En verhef je stem maar tegen modern kwaad. Verhef jezelf, sta op als de dingen fout dreigen te gaan. Laat de stem der wijsheid altijd gehoord worden!

Toen ds Jones, lid van de Shepherd Rotary Club, zijn preek beëindigde, bleek duidelijk dat zijn woorden doel hadden getroffen. Tijdens het lied „Lof zij de Heer, de almachtige” werd een collecte gehouden voor een kinderfonds. De dankzegging en de zegen werden uitgesproken door ds Robert Freeman van de plaatselijke kerk, van welke kerk de samenkomst uitging en die ook de kerkelijke voorwerpen en meubels in leen had afgestaan.

Na de zang „Uw hand o God heeft uw kudde geleid” gingen we naar buiten in de zonneschijn, met voedsel voor onze gedachten en een versterking van ons geloof.”

—o—

Tenslotte nog een verhaal. In september hebt u op de televisie van BBC 1 wellicht de laatste avond van de Londense Promenadeconcerten gevolgd?

pastorale notities

„Gekken en dwazen schrijven op muren en glazen” zei moeder, toen ik eens met mijn vingertje mijn naam zette op een beslagen ruit. Ik denk er nog wel eens aan, als ik weer wat op een muur zie staan. Een kreet van een punkgroep, een hakenkruis of een vies woord. In het buitenland zie je zoiets niet. Ook broeders doen het, en dan met de beste bedoeling.

Ik zag in Leeuwarden tegenover het gebouw van de Fryske Akademy op een blinde muur met grote, mooie letters: JEZUS LEEFT. In soortgelijke letters heeft iemand eronder geschilderd: JE BROER OOK. Hij deed net alsof hij de naam van onze Here niet kende en alsof de eerste muurschilder het over zijn zuster had. Toch zou je er nog een stichtelijke opmerking over kunnen maken: dat de belijdenis van onze Heer omgezet moet worden in een daad jegens de broeders

en de naaste; maar dat zal wel niet de bedoeling geweest zijn.

Reclameborden op de spoorwegstations hebben de woorden: „Wat dunkt U van de Christus?” Ik vrees dat deze bijbeltaal niet aanspreekt, wie niet met de Bijbel vertrouwd is. We zouden, aler we met reclameborden gaan werken, moeten nadenken over wat van de Here Jezus geschreven staat: Hij zal niet schreeuwen noch zijn stem verheffen, noch die op de straat doen horen. En over wat Hijzelf gezegd heeft: het heilige niet aan de honden geven, en geen parels naar de zwijnen gooien.

De spot kunnen we niet altijd voorkomen, maar we moeten toch wel proberen, om de spotters geen voer te geven. Het Evangelie leent zich niet voor reclameteksten en met wat we brengen op de beeldbuis moeten we wel zeer behoedzaam zijn; met steeds de vraag aan jezelf: hoe komt dit over! Irriteer ik niet al die mensen die er niets van weten of er niets van hebben moeten? Ben ik er niet de oorzaak van, dat ze grof gaan spotten met wat ons heilig is? Ouderen zijn jaloers op de jeugd, omdat een nieuwe generatie vrijmoedig getuigt in het openbaar. Laten onze jongens en meisjes dan ook iets begrijpen van de schroom die er bij ouderen is, om de woorden en de namen van God te laten horen in een kring van spotters.

A. H. Algra, Sliedrecht

Een oude inzetting, die Last Night of the Proms! Daar komen vele duizenden jonge mensen, die uren in de rij staan, soms een nacht te voren al op straat slapen, om dit concert mee te maken. Dat duurt nu al haast een halve eeuw en de belangstelling neemt eerder toe dan af.

En wat is het geheim van deze attractie? Een zwaarbeladen muzikaal programma van klassieke of barokke of snobistische of moderne kunst? Nee — een lichtverteerbaar romantisch program: wat snufjes van Edward Elgar, iets van Benjamin Britten en verder... zuiver-Britse samenzang. Jawel, in de grootste van Londen's concertzalen zingen vele duizenden jonge Britten: met mond en hart, met handen en voeten, met vlaggen en vaandels, met paraplu's en spandoeken. Een willekeurige verzameling van uiterst hippe tot uiterst conservatieve jonge mensen zingt zonder enige schaamte van zijn koningin, van zijn vaderland, van God de Heere en zijn toekomst, van Jerusalem en van Gods koninkrijk.

„God zegene de koningin, onze nobele en genadige koningin”, zingen ze. En ze herhalen het, want ze zingen het graag. Dan zingen ze de hymne „Brittannia, rule the waves”, de Britse „psalm” over de zeven zeeën. En stevast zingen ze het prachtige lied „Jerusalem”. Wel, kent u dat niet? Het staat in het kerkelijk hymnbook en het is overgenomen uit Blake's Prophetic Books:

„En hebben deze voeten in oude tijden Engeland's groene heuvels betreden? En werd het heilige Lam Gods in Engeland's malse weiden gezien? En heeft het Goddelijk aangezicht onze bewolkte heuvels beschenen? En werd Jerusalem gebouwd, hier, tussen die duistere, duivelse fabrieken?

Breng mij mijn boog van brandend goud! Breng mij mijn gewenste pijlen! Breng mij mijn speer — o wolken, wijk van een. Breng mij mijn vurige wagen. Ik zal de geestelijke strijd niet beëindigen en mijn zwaard geen rust geven, eer wij Jerusalem hebben gebouwd in Engeland's groen en heerlijk land!”

De jonge mensen zingen het lied hartstochtelijk en toegewijd. En goed! Ze herhalen het en gaan er bij staan. Ze zingen het nog eenmaal en zwaaien met armen en vlaggen, met een Bijbel... Ze juichen, wanneer het uit is. En tot slot zingen ze het typisch-Schotse verbroederingslied

(tegenhanger van het vorige, Engelse lied?): „Auld lang syne” van Robert Burns.

—o—

Zo, dat waren dan drie verhalen. Drie punten, als u wilt. En is er wel een toepassing?

De vraag zal misschien bij u zijn opgekomen: waren wij wel op de goede weg, met de religie voor de ingewijden te bewaren? Was het wel juist, Da Costa's psalm voor de eigen club te reserveren — in plaats van die op straat te zingen? Hebben wij het juist gedaan, met al onze organisaties voor eigen volk te reserveren en anderen buiten te sluiten? Met in een soort kerkelijke geheimtaal te spreken? Zou de Heere het goed vinden van ons, dat we de lof van zijn grote naam voor de binnenkamer, voor de kerk, de christelijke schoolvereniging, de gereformeerde organisatie bewaarden? Konden wij zo wel een lichtend licht zijn in deze duistere wereld? Konden wij zo wel een gist zijn, een geest van vernieuwing en bekering? Konden wij zo wel een stad op een berg zijn, een begin van een nieuw Jerusalem?

Groot-Brittannië heeft veel fouten, daar kunt u zeker van zijn. Zoek ze maar niet op, ze schreeuwen het uit. Maar op de openbare scholen wordt nog catechisatie gegeven en Bijbels onderwijs. Op staatsscholen, jawel. Zoals minister J. J. L. v. d. Brugghen dat destijds in Nederland zo graag had gezien. En geen kwaad woord over onze voorouders, die op eigen kosten en met grote offers scholen met de Bijbel oprichtten. Maar aan de buitenkerkelijke gezinnen is zo de Bijbel ontnomen. U moet niet zeggen; dan hadden ze maar gereformeerd moeten worden, konden ze op onze scholen terecht. Ik herinner me een liberaal gezin, vers uit het Indische concentratiekamp, dat zich bij een gereformeerde school aanmeldde, die goed bekend stond. Het antwoord luidde: uw kinderen horen bij ons niet thuis, dit is een kerkelijk-gebaseerde school. En het schoolhoofd stond op goede statutaire grondslag, toen hij het zei.

Hier in dit land, dat wankelt tussen evolutionisme en vakbonden, wordt Gods naam nog vrij uitgesproken. Op conferenties en concerten, op feest-avondjes en in de politiek. En — al is het maar voor een begrafenissen — een heel dorp loopt naar de kerk. En zingt psalm 23 uit het hoofd.

„Wordt vervolgd”

T. Hoekstra — Zwolle

Het is de bedoeling dat u een tijdlang in Opbouw een rubriekje aantreft dat zal gaan over allerlei letterkundige onderwerpen en onderwerpjes. Een soort literaire grabbelton. Dat laatste woord geeft wel ongeveer aan welk systeem ik denk te volgen: dat van toeval en persoonlijke voorkeur. Het is misschien geen ideaal systeem maar het heeft wél een zekere bekoring door het altijd aanwezige verrassingselement! Ik stel mij voor wat te grasduinen in onze letterkunde, zowel oude als nieuwe. U kunt hier nogal eens een gedicht verwachten, soms mét, soms zonder commentaar, en ook denk ik aan vragen die lezers mij hebben gesteld, zoals: wat is eigenlijk het verschil tussen literatuur en lectuur?

Dat nogal wat lezers gereageerd hebben op mijn artikelen over moderne literatuur heb ik erg gewaardeerd. Laat ik nu eerst maar eens op enkele van die reacties ingaan.

Ouderlingenbezoek

Het verhaal „Ouderlingenbezoek” heeft de meeste pennen in beweging gebracht. Er was kritiek: zó was het niet, en zo is het niet! Ik eindigde mijn laatste artikel met de vraag die m.i. in Opbouw aandacht verdient: Hoe zou het komen dat mensen als Siebelink en 't Hart de kerk de rug hebben toegekeerd? Zou er dan toch in het verhaal van 't Hart een kern van waarheid steken? Hebben wij, hebt u, heb ik, daar óók schuld aan?

Op die laatste vraag is niemand ingegaan. Onze persoonlijke schuld is buiten de bespreking gebleven. Een broeder die lange tijd ouderling is geweest, heeft mij wel geschetst voor welke moeilijkheden ambtsdragers komen te staan. Uit eigen ervaring kan ik daarover niet oordelen, maar ik heb er begrip voor dat de ouderling soms gebukt gaat onder de zwaarte van zijn ambt: het zijn beslist niet allemaal lieve lammetjes en makke schapen die de kudde van onze Herder vormen. Ook verdienen de ambtsdragers die dit weerbarstige stelletje moeten leiden, respect. Dat is één kant van de zaak.

De andere kant is belicht door iemand die niet bij name genoemd wil worden, maar die zichzelf aanduidt als: Een stem op de achtergrond. Die stem laat ik nu aan het woord:

... Het ouderlingenbezoek en De Witte chrysanten spraken mij bijzonder aan. Natuurlijk kan zoiets een goedkoop verhaaltje zijn. Maar 't is wel jammer als zoiets echt werkelijkheid is. En dat het echt waar kan zijn, heeft ervaring mij geleerd. Misschien niet onder vloeken, maar wel onder het op een andere manier ijdel gebruiken van de Naam des Heeren. Opgevoed in een door en door Gereformeerd gezin, nadien nog twee maal gezuiverd, ga ik nog vaak gebukt onder zo juist genoemde bittere feiten. Als u zich afvraagt waarom 't Hart en Siebelink de kerk de rug toekeerden, dan denk ik: Nú heeft men de moed om dat te doen, en vroeger durfde men dat niet uit angst voor alles waar-

mee werd bedreigd. Angstiger voor God, dan de heidenen voor hun afgoden. Wel een reden, dacht ik, om ernstig over na te denken, voor hen die zich tot leiding geven geroepen voelen. Na 63 jaar probeer ik te schuilen onder Gods vleugels, maar ééns schreef ik, en u zult de toon herkennen van 't H. en S.:

Huisbezoek rond 1930

*De kleinsten naar bed, koffie gezet,
Klompen aan de kant - Bijbel bij de hand.
Eerwaardig schuifelen zij naar binnen,
dan gaat het kruisverhoor beginnen.
Nu eventjes goed opgelet - de maskers worden opgezet.*

*Ook de stokpaardjes staan klaar;
Van vorig als voor volgend jaar.
De eerste ronde was voor Pa —
het masker zei op alles ja.
Moe wachtte onderdanig af,
toen ze aan de beurt was, zweeg ze als het graf.
De kinderen netjes in de rij —
als 't zaad der kerk erbij.
Over de onderdanigheid
spraken de broeders uitgebreid.
Zij hadden graag geprotesteerd,
maar „zwijgen!” was hun slechts geleerd.
Als sluitstuk, dat begreep u al,
kwamen de paardjes nog van stal.
Toen, na een ellenlang gebed,
werden de petten weer opgezet.
Pa legde zijn masker aan de kant,
Moe hilde zachtjes in haar hand.
De kinderen kozen 't hazepad.
Ieder wist alles, maar niemand zei wat.*

*Gerapporteerd: 't Bezoek was goed;
Daar wordt nog kerkelijk opgevoed.*

Een stem uit het verleden en haar betekenis voor het heden

Van bevriende zijde ontvingen wij enkele jaargangen van het destijds verschijnende blad: „Pro-Ecclesia”. Het is bijster interessant ettelijke artikelen uit dat persorgaan door te nemen. Zo werd onze aandacht met name gespitst op wat geschreven werd over de kerkelijke eenheid. Dat belangwekkend thema heeft de kerken in de loop van de 19de en 20ste eeuw bijzonder beziggehouden. In het nummer van 21 september 1940 troffen wij de volgende uitvoerige uiteenzetting aan in de rubriek: „Kerkelijk Leven”, onder de titel: „Kerkelijke eenheid”. Het stuk is van de hand van wijlen Dr A. Dondorp, in die jaren predikant van de gereformeerde kerk te Heemstede. Het luidt als volgt:

„Dat er in onzen kring over eenheid zoveel geschreven wordt den laatsten tijd, is heel iets anders. Hier worden geen wezenlijke verschillen verdoezeld, maar hier wordt geconstateerd, dat er in een bepaald geval *w e z e n l i j k e* verschillen zijn. Wel geschillen. In den storm van dezen tijd krijgen we meer oog voor wat wezenlijk is en wat niet. We hebben reeds jaren lang gevoeld, dat het verkeerd was de kerkelijke scheur tusschen de Christelijk-Gereformeerde en de Gereformeerde Kerken te bestendigen. Maar vandaag zien we het zóó, dat het *h e e l e r g* is en dat het toch eigenlijk ook belachelijk is. Gelijk de zonde altijd dwaasheid tegelijk is.

Natuurlijk, ik zal wel een paar meningsverschillen hebben met Chr. Geref. collega's. Maar die heb ik met collega's in eigen kerkverband ook. En we zijn gelukkig even goede vrienden. En vertrouwen elkander de kudde hartelijk toe. Er zullen ook wel eens Chr. Geref. ouderlingen zijn, met wie ik niet zo vlot zou kunnen samenwerken. Maar nog eens, die heb ik in eigen kerk ook!

Dan is daar natuurlijk nog 1905. En dan zijn er misschien een paar uitspraken van Dr Kuyper of van neo-Kuyperianen... Doch met dat al heb ik nooit geweten wat ik moest zeggen, als men op Catechisatie vroeg, wat nu eigenlijk het verschil was tusschen de Geref. en de Chr. Geref. Kerk. Ik zei maar eerlijk, dat ik het niet wist. Als mijn catechisanten moeten leren, welke de kenmerken zijn der kerk van Christus, vraag ik ook altijd, welke kerken er in ons vaderland nu aan die kenmerken ook trachten te beantwoorden. Dan moeten ze er steeds twee noemen: de Gereformeerde en de Chr. Geref. Kerk. Moet je dan die jongens hooren: „Waarom doen ze dat dan niet bij elkaar?”

Van hen kunnen wij niet verwachten, dat zij zich interesseren voor de theologische finesses, die misschien samenhangen met de scheur tusschen de genoemde kerken. Zij verwachten terdege van ons, dat wij oog hebben voor den eisch tot eenheid en voor wat wezenlijk is. Vooral inzake de kerk van Christus, die niet door ons geknoei mag worden versnipperd.

Nu er zulke groote dingen rondom ons aan de hand zijn, krijgen wij allen een beetje meer idee van proporties. En hoe langer hoe meer oogen gaan er open voor het onverantwoordelijke een noodeloze kloof te bestendigen.

.....

Maar dan moet er ook wat gedaan worden! Gepraat en geschreven wordt er genoeg! Wij van onzen kant hebben al lang een uitnodiging lopen tot een meer of min officieuze gedachtenwisseling. Is het nu voldoende, dat wij wachten tot men van de andere zijde daar op ingaat?

Laten we liever toonen, dat wij het meenen met ons streven naar eenheid. Als wij werkelijk van

meening zijn, dat in de Chr. Geref. Kerk leertucht naar Gods Woord geoeffend wordt, en dat daar de belijdenisschriften, die gelijk zijn aan de onze, inderdaad worden gehandhaafd, wat is er dan tegen om Chr. Geref. predikanten uit te noodigen in onze kerken te preeken? Zoo iets kan natuurlijk niet plaatselijk gebeuren. Maar als onze kerken dat eens samen deden op hun synode, zouden wij van onzen kant althans een daad doen. En het niet alleen laten bij woorden. Bij vele mooie woorden. En treffende gedachten. Wij moeten zien, dat we straks geen vijftigjarig „jubileum” hoeven te vieren van een scheur, die naar wederzijdsche overtuiging ter kwader uur werd getrokken. Als we van den Heere vragen om eenheid, moeten we ook bereid zijn iets te doen!

Er zijn twee roeispanten. Op de eene staat bidden, op de andere werken. Als alleen maar met de eene geroeid wordt, draaien we in een kringetje rond.

Alles gaat tegenwoordig veel sneller dan een poos geleden. Zou de kerkgeschiedenis nu ook wat vlugger gaan mischien, door den nood gedreven?”

Tot zover het citaat. Uiteraard draagt een dergelijk artikel de sporen van de tijd en de situatie waarin het geschreven werd. 1905 speelt allang niet meer en de samensprekingsstafel is gedurende ettelijke jaren van vrijgemaakt gereformeerde en christelijke gereformeerde zijde bezet geweest. De Vrijmaking heeft ook in dat opzicht wel wat op gang gebracht. De oekumenische inzet van de vrijmaking weerspiegelt zich in de woorden, die wijlen Prof. dr K. Schilder op 11 augustus 1944 in de Lutherse Kerk te Den Haag sprak:

„En wanneer het God behaagt bij de Herv. Kerk misschien of misschien bij de Chr. Geref. broeders een bodem te bereiden, waarop de plant der gewilligheid wassen kan, der gewilligheid n.l. om te vinden onder één kansel allen, die de belijdenis aanvaarden in goede trouw, dan moeten wij deze heilige plicht om tot die mensen te zeggen: hier zijn wij, niet in de weg gaan staan bij voorbaat door te binden boven de belijdenis, waar God niet bindt en door vast te klemmen voeten, die bereid zijn om te prediken...”

Na de breuk in de zestiger jaren is de contactoefening van beide kanten nog geïntensiveerd. Op verschillende plaatsen is voortzetting een vorm van samenwerking gegroeid en wordt kanselruil toegepast. Maar tevens is er een „Op de plaats rust”, zoals Ds J. H. Velema in zijn Jaaroverzicht in het recente Jaarboekje van de Chr. Gereformeerde kerken moest konstateren. Het wordt allemaal veel te weinig uitgebouwd en uitgebreid. En je vraagt je af: Hoe komt dat toch? Passen we dan ergens niet bij elkaar? Maar dat mag toch nooit het laatste woord zijn als het gaat om de vervulling van de roeping tot kerkelijke eenwording! Wie houdt nu in wezen de boot af? Zijn wij misschien te behoedzaam in onze omgang met elkaar? Nemen wij samen rustig de tijd, omdat wij te weinig eschatologische spanning kennen? Anders gezegd: Is de Wederkomst van Christus nog teveel alleen maar een artikel uit de Apostoli-

sche Geloofsbelijdenis der kerk zonder dat het metterdaad *het wezen van onze religie* bepaalt? Mag het kerkrechtelijk aspekt, dat bij de christelijke gereformeerden een sterk aksent ontvangt, belemmerend werken in de konkretisering van de toenadering tot elkaar? Is het acceptabel als bijv. onze Landelijke Vergadering, die in 1980 te Breukelen gehouden worden zal, ter ondersteuning van het verlangen naar een federatief verband van beide kerken een doorbraak zou plegen in de stijl van het geciteerde artikel uit „Pro-Ecclesia”? (uiteraard nadat het via de kerken op het agendum is terechtgekomen). *Er moet wat gebeuren!* Kan je na zoveel jaren nog zeggen, dat er dan in dat opzicht iets geforceerd wordt? Misschien doet het deze en gene toch wat rigoureuus aan. Maar laat men zich dan afvragen of men ook aanvechtingen kent vanwege het feit, dat er uiteindelijk zo weinig schot in zit. *Als al onze kansels voor de christelijke gereformeerde predikanten worden geopend, moeten zij ter reaktie op de uitnodiging een gemotiveerde beslissing nemen! Rekening houdend met allerlei effecten in eigen gemeenten komen wij dan samen in de krisis!* Hoor ik iemand zeggen, dat een dergelijke vorm van oekumene toch maar een griezelig waagstuk moet genoemd worden? Ik plaats daar met vrijmoedigheid tegenover, dat ik het betitel als *een geloofdaad*. En dat heeft alles met de Heilige Geest te maken! We moeten ervan doordrongen worden, dat we elkaar nodig hebben! Twee weten meer dan één, terwijl de Prediker zelfs zegt, dat twee BETER zijn dan één. (Zie Prediker 4 : 7-12). Naar aanleiding van dit Bijbelgedeelte merkte de Vandaag-schrijver in „Trouw” korte tijd geleden o.a. het volgende op:

„Waarom is het beter om samen te doen? Niet om de eenheid op zichzelf. Eenheid kan ook dodend zijn. Ik moet niet denken aan die dodelijke sufmakende eenheid van parades en dergelijke. Eenheid, maar waarom dan? Beter nog: waartoe? Hier zijn de redenen duidelijk. Als je valt kan je elkaar helpen. Kerken vallen nog al eens. Naast elkaar word je tenminste warm. Kerken zijn nog al eens koud of kil. Worden dat althans gemakkelijk. Een beetje warmte kunnen ze best gebruiken. Al was het alleen maar om die warmte te verspreiden. En het hoeft niet bij twee te blijven. Een drievoudig snoer wordt niet gauw verbroken.”

In een volgend stukje, dat op het voorgaande direkt aansluit, lanceert de genoemde scribent o.a. deze gedachten:

„Kerken, die alleen om de macht samengaan, kunnen het beter laten. Of: om een vuist te kunnen maken! Vuisten zijn er al genoeg. Dat moet je dan maar aan de politieke partijen overlaten. Op een bijzonder kille manier kan het daar alleen om de macht gaan. Althans dat komt er vaak uit. Mensen hebben wel wat anders om zich druk voor te maken. Wat zouden we denken van dienstbaarheid. Grotere mogelijkheden om elkaars bijstand in het verlenen van hulp en dienst aan de samenleving? Een vindingrijker inspelen op de noden van de samenleving? Misschien komen we dan samen een beetje aan de maat. Aan de maat van Christus, Die hier kwam om ons niet in de goot te laten omkomen en om ons niet te laten bevriezen.”

In het bovengeciteerde ontmoeten wij een aspekt, dat zeker niet verwaarloosd mag worden. Wij begonnen met een stem uit het verleden te laten klinken via een artikel uit „Pro-Ecclesia”. Daarin werd ook gesproken over *het gebed* voor de kerkelijke eenheid. Maar wat is en bepaalt de inhoud van ons gebed? Je kunt en mag God niet zomaar in het wilde weg aanroepen. De HEERE wil geprezen worden met *een*

voorbédacht lied, maar niet minder met een voorbedacht gebed! De Christelijke Gereformeerden en wij hebben de gemeenschappelijke achtergrond van de Afscheiding. De mannen der Afscheiding kenden het vurig verlangen om mensen te brengen tot de volle aanvaarding van Christus. Die liefde tot God en tot de mensen deed hen allerlei tegenstand verduren en maakte hen tot het brengen van de zwaarste offers bereid. Zij zochten de eenheid van al Gods kinderen in ons goede vaderland! Wijlen Dr B. Wielenga schrijft op de voorlaatste pagina van zijn boek: „De Reformatie van '34" in dit verband:

„Van Velzen zegt in zijn Gedenkboek: „In de eerste jaren der Scheiding zijn de gemeenten menigmaal uitgenodigd een dank-, vast- en bededag te houden. Steeds werd bij die uitnodiging aangehouden om het gebed om vereeniging van al Gods volk in ons vaderland.”

Hierop laat hij deze beschamen de woorden volgen: „Het tegenwoordige geslacht weet van zulke dagen niet meer.”

Dit werd gezegd bij gelegenheid van het gouden jubileum der Scheiding.

Thans, nog vijftig jaar later, nu de oude vaders der Scheiding reeds lang heengegaan zijn, is er te meer reden om te zeggen: Het tegenwoordige geslacht weet van zulke dagen niet meer.

Het feit der inzinking is onweersprekelijk.”

Laten wij met deze woorden tot onszelf inkeren, de balans opmaken en vervolgens de handen uit de

mouwen steken om binnen de Gereformeerde Gezindte iets te DOEN wat de naam: oekumene verdient, in biddend opzien tot onze trouwe Bondsgod, op Wie wij ons nooit tevergeefs beroepen!

Ds W. G. Visser

(een kort interview)

Afgelopen vrijdag nam Ds W. G. Visser officieel afscheid van de gemeente van Utrecht, die hij bijna 25 jaar gediend heeft. Ook voor velen buiten Utrecht is hij geen onbekende.

Naast preken in andere gemeenten heeft hij wel eens een Landelijke Vergadering van onze kerken voorgezeten en is al sinds jaren voorzitter van de Raad van Toezicht en Advies van de theologische studentenbegeleiding.

We vroegen hem naar zijn mening over een paar zaken, een visie die in deze kolom zal worden weergegeven.

Vraag: dominee, in uw leven hebt u allerlei veranderingen meegemaakt, op velerlei terrein. Vindt u dat er in uw tijd in de prediking en de theologie veel veranderd is?

Antwoord: Ik geloof dat veel prediking **praktischer** is geworden. Vroe-

ger was de prediking geregeld dogmatisch bepaald. De theologie is mijns inziens over de hele linie **meer exegetisch gericht** dan vroeger het geval was. Vooral sinds we het woordenboek van Kittel hebben is men zich sterker op de exegete gaan richten. Een boek als prof. Berkhof's Christelijk Geloof is daar een voorbeeld van. Op dat boek is nogal wat kritiek gekomen, maar de manier waarop hij de zaak aanpakt lijkt me juist. Het is een poging om alles exegetisch te verantwoorden.

Verder zijn — ook op ons Gereformeerde erf — **veel hermeneutische vragen** gekomen. Ik denk ook aan artikelen in „Opbouw” over Bijbelbeschouwing. De Bijbel is voor velen niet zo'n vanzelfsprekend boek meer. Er zijn vragen over de historische benadering van de Schrift, over persoonsgebonden invloeden; onze opvatting over de Inspiratie van de Bijbel wordt op nieuw getoetst. Het boek van prof. Oosterhoff, over Genesis, is daarvan een uiting. In onze kring komen die vragen van hermeneutische aard voor, evenals in een deel van de Chr. Gereformeerde Kerken. Mogelijkerwijs verwijderd deze vraagstelling ons echter wel meer van de binnenvetbandse broeders en b.v. de Gereformeerde Bond, waar deze zaken, geloof ik, minder aan de orde zijn.

Tenslotte meen ik meer discussie over de Persoon en het Werk van de Heilige Geest waar te nemen. Ik denk aan vroeger. Kuyper schreef een dik boek over de Heilige Geest „Daarin werd toch wel onevenredig veel aandacht gegeven aan de wijze waarop de wedergeboorte wordt gewerkt.” Nu zien we een bezinning op de Persoon van de Heilige Geest op een erg breed terrein.

Vraag: Vindt u, als pastor van een gemeente met veel studenten, dat dezen een aparte groep zijn en speciale zorg vereisen?

Antwoord: Ik geloof het niet. De studenten maken deel uit van de gemeente. Ik heb ze altijd met de „gewone” catechisatie laten meedoen; ook heb ik nooit een speciale studentenbijbelkring gehad. Ze hoorden gewoon bij de rest.

Wel hebben we eens overwogen of we, in samenwerking met een andere gemeente, geen „studentenpredikant” zouden beroepen. Die zou dan het werk onder „onze studenten” verrichten, d.w.z. jongeren uit onze kring die de weekenden altijd thuis zijn, buiten hun studentenplaats. In dat plan, dat overigens niet doorgedaan is, zou hij mogelijk ook buitenkerkelijken bezoeken. Studenten hebben hier eigensoortige problemen natuurlijk, maar zijn daarom niet speciaal.

Vraag: Hoe ziet u de toekomst van onze Ned. Gereformeerde Kerken? Welke problemen hebben we en welke mogelijkheden?

Antwoord: Aan de positieve kant zie ik onze mogelijkheden om als Kerken te zeggen: „de vrijzinnigheid wijzen we af, we zien de Schrift als het Woord van God, maar we willen elkaar toch ook graag in onze opstelling een zekere marge geven.” Dat is, dunkt me, een goede zaak voor de Kerken. Het gevaar daarvan is echter dat we uit elkaar kunnen gaan groeien. Juist waar we ieder een stuk vrijheid willen gunnen, is de mogelijkheid van nieuwe spanningen aanwezig.

Ik zelf meen dat we bij de huidige discussie b.v. over een nieuwe K.O. primair op een basis van wederzijds vertrouwen zullen moeten werken. We mogen het niet als een juridisch stuk gaan hanteren.

Spanje en Zuid-Amerika

Duizenden Bijbels en duizenden boeken worden elk jaar ter beschikking gesteld van kerken en zendingsposten en van jaar tot jaar nemen de aantallen, die nodig zijn toe. Vijfentwintig jaar geleden is dit werk begonnen. De regering van Franco had de hele voorraad Bijbels van het Bijbelgenootschap in Madrid geconfisqueerd en na enige tijd ging Bijbelschaarste optreden. In die situatie ontstonden de betrekkingen tussen Spanje en Rijswijk en al spoedig gingen veel zusterkerken financieel hulp bieden om de stroom van Bijbels en boeken op gang te houden en te vergroten. Zo werd de aanslag van de boze op de kleine gemeenten in Spanje verijdeld.

Later breidde het werk zich uit tot Zuid-Amerika. Op vele plaatsen in verschillende landen werden Bijbelkringen gevormd en werden velen bereikt, die zich van alle religie hadden afgekeerd. Ds Juan Sanz in Madrid doet het vertaalwerk uit het Nederlands en stelt zes keer per jaar het tijdschrift „En la Calle Recta”, het Spaanse In de Rechte Straat, samen. Daarnaast onderwijst hij een kleine groep van belangstellenden in het Evangelie. In Chili zijn er Ds Humberto Casanova en Ds Guillermo Serrano die vertaalwerk uit het Engels verzorgen.

Heel veel brieven bereiken ons van week tot week met verzoeken om toezending van Bijbels, boeken en brochures, met vragen om raad en brieven vol dankbaarheid en goede berichten over de zegenrijke uitwerking van de Bijbel- en literatuurverspreiding. Een centrum van activiteit is Recife in Brazilië. Ver-

BELIJDENIS

*Ga nu met God: Hij heeft je aangenomen
voor altijd en voor eeuwig als Zijn kind;
Daar kan geen hel of duivel tussen komen:
in elke strijd is Christus het, Die wint!
Kijk niet meer achterom; je zwarte zonden
zijn wit gewassen in Zijn rode bloed,
Kijk slechts vooruit, want zij, die Christus vonden
gaan, sterk in Hem, de toekomst tegemoet.
En wanhoop niet, als je Hem hebt verlaten:
Ook Petrus liet zijn Heiland eenzaam staan,
Maar Christus zoekt in stegen en in straten,
Hij dwingt je, om Zijn feestzaal in te gaan.
En wil je, net als Thomas, slechts geloven
wat je met handen tast, met ogen ziet,
Zijn liefde gaat jouw ongeloof te boven,
Gezegend, die gelooft, al ziet hij niet.
Ga nu met God en hoor de Heiland bidden
voor jou, die door Zijn kracht werd overmand:
Ik ben niet ver van hen — 'k sta in hun midden,
Want niemand rukt de Mijnen uit Mijn hand!*

Uit: „Een boom in de wind” - Nel Benschop - Uitg. Kok, Kampen, 1971

volgens Santiago en Concepción in Chili, Lima in Peru, Quito in Ecuador, Bogotá in Columbia en Mexico City. Vanuit deze grote steden reikt het werk het binnenland in. Onze kerken mogen helpen de Here in de Spaans sprekende landen bekend te maken. Hoe zouden die mensen daar Hem anders kunnen aanroepen. Zij kennen Hem niet en geloven niet in Hem. Hoe zouden zij in Hem kunnen geloven als ze niet van Hem gehoord hebben, als niemand predikt? (Rom. 10 : 14). Er is op dit moment een tekort van circa f 30.000,—. Wil het werk ongestoord voortgang hebben dan moet er spoedig hulp opdagen. Deze nood willen wij U bekend maken. Moge de Here Uw harten neigen tot deze mede-arbeid Gods.

De Spanje Commissie
Rijswijk Z.H.
Postrek. 210.453

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Heem-
stede.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

Vrouwencontactdag 1979 — De commissie, die de Vrouwencontactdag in Utrecht heeft voorbereid, kan met voldoening en dankbaarheid op de bijeenkomst terugzien. Maar intussen is de voorbereidingscommissie een „zorgencommissie” geworden, want er is in één opzicht reden voor een kleine klage. Ondanks de gehouden collecte is er een tekort van ongeveer f 450,—.

Het aantal deelnemers (plm. 500) was te gering om de kosten van een prachtige, maar dure congreszaal te dekken. De commissie wendt zich langs deze weg tot broeders en zusters in den lande met het verzoek een handje te willen helpen om dit tekort weg te werken. Bijdragen kunt u storten op giro nr. 689810 ten name van J. Zinkstok-Vos, Utrecht, die met grote dank worden begroet.

De commissie hoopt dat ze spoedig „van zorg ontslagen” zal zijn en in rust en vrede ontbonden kan worden!

ADRESSEN

Breda — Preekvoorziening J. S. A. Oerlemans, Doenradestraat 40-21, 4834 GD Breda, tel. 076-656955.

Groningen — Het telefoonnummer van Ds M. R. van den Berg is 050-132310.

Het bestuur van de Ds. van Maas-
school, Flessenbergerweg 23 te
Wapenveld, vraagt per 1 jan. '80

een enthousiaste

Hoofdleidster
(Ned. Geref.)

Het bestuur biedt:

- Een 2-klassige kleuterschool
- Nauw contact met aangrenzende lagere school
- Leuke collega's
- Bosrijke omgeving.

Inlichting bij de Hoofdleidster,
Mej. E. IJzerman, tel. 05206-8519
(huis), 05206-8649 (school).

Brieven aan de Voorzitter, de heer
G. J. Regterschot, Nachtegaalweg
53, Wapenveld, tel. 05206-9290.

Drukkerij „Steenbergen”

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukwerk

Zeist - Telefoon 03404-12452

Heden overleed mijn lieve vrouw en onze zorgzame moeder, schoonmoeder en grootmoeder

**MARTHA MARIA NANNETTE VAN HERWIJNEN-
VAN DER MEULEN**

op de leeftijd van bijna 74 jaar.

*Hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven,
wij zijn des Heren.
Rom. 14 : 8*

Loosduinen: W. G. F. VAN HERWIJNEN
Zwolle: A. VAN HERWIJNEN
T. VAN HERWIJNEN-SIKKEMA
Wim en Jannie, Anje, Mariëtte
Jolande, Roelf, Wubbo
Maarssenbroek: J. C. VAN DER HILST-VAN HERWIJNEN
H. J. VAN DER HILST
Manon, Maureen
Westmaas: J. DE GIER-VAN HERWIJNEN
C. G. DE GIER
Cornelis, Cecilia

Maarssenbroek, 29 september 1979

Boomstede 147

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN AMSTERDAM

Valkenburgerstraat 106 — tel. 020-236612 — postgiro 22960

U BENT VAN MIJ — Ds. W. G. Visser

28 september 1979 vierde Ds. W. G. Visser samen met de gemeente van de Nederlands Gereformeerde kerk van Utrecht het feit dat zij 25 jaar aan elkaar verbonden waren. Ter gelegenheid hiervan verscheen een jubileum-uitgave waarin een 12-tal recent gehouden preken van Ds. Visser zijn gebundeld. Het thema dat centraal staat is 'U bent van Mij, Ik zorg voor u, luister naar mijn woorden.'

104 pagina's.

f 10,—

WEER LICHT — Thomas Pinkhoff

Deze gedachtenbundel van een jonge predikant bevat stukjes bij bijbelgedeelten en gedichten die er op gericht zijn de Bijbel in zijn achtergrond en samenhang te helpen verstaan.

64 pagina's.

f 12,50

EVANGELIEVERKONDIGING IN DE EERSTE EEUWEN

— Michael Green

De auteur brengt ons terug naar het begin van de christelijke jaartelling en onderzocht hoe de evangelieverkondiging in de eerste eeuwen richtsnoer kan zijn voor de taak die we vandaag hebben: getuigen van Christus te zijn.

400 pagina's.

f 29,90

DE KERK TEGEN HET EIND VAN DE 20STE EEUW

— Dr. F. A. Schaeffer

Welke toekomst mag de institutionele kerk verwachten middenin een internationale revolutionaire beweging en een cultuur die losstaat van God en ook van de rede, in een maatschappij die vatbaar is voor manipulatie door een nieuw-linkse elite? Schaeffer behandelt deze vraag naar de vele aspecten die zij heeft in onze maatschappij.

184 pagina's.

f 15,90

DE PSYCHONAUTEN ZIJN GELAND

DE PSYCHONAUTEN VERDRIJVEN

— Rob H. Matzken

Matzken waarschuwt tegen de krachten die in het moderne, geseculariseerde leven en denken werkzaam zijn. Hij ziet hier psychonauten aan het werk die de ondergang van alles wat waardevol is, bewerken. Deze boeken zijn vooral van groot belang om de therapie die hij in het Evangelie ziet. Alleen de komende Christus kan deze wereld vernieuwen.

deel I, 184 pagina's f 20,—;

deel II, 176 pagina's f 22,50

HET DOMEIN VAN DE SLAG — Dr. W. J. Ouweneel

Ouweneel schildert uitvoerig de moderne vormen van mystiek, spiritisme, waarzeggerij, toverij en weerlegt ze grondig vanuit de Bijbel. Hij laat vooral zien welke gevaren deze dingen vandaag voor christenen betekenen en hoe zij zich daar tegenover te gedragen hebben.

400 pagina's.

f 37,50

Nog beperkt leverbaar:

INFORMATIEBOEKJE

van de Nederlands Gereformeerde Kerken 1979

onder redactie van Ds. G. Janssen.

136 pagina's.

f 9,75

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij de uitgever.